



Győri Ítéltábla

Az ügy száma: Pf.II.20.140/2023/12/I.

A felperes: Felperes1

(Cím1)

A felperes képviselője: Dr. Fahidi Gergely ügyvéd

(cím4)

Az alperes: Alperes1

(Cím8.)

Az alperes képviselője: alperesi jogi képviselő neve (3)

A per tárgya: tartozás megfizetése

Az elsőfokú bíróság neve és fellebbezéssel támadott határozatának száma:

Székesfehérvári Törvényszék

15.P.20.058/2023/18.

A fellebbezést előterjesztő fél és a fellebbezés sorszáma:

felperes, 19. sorszám

Í t é l e t

Az ítéltábla az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperes javára 50.000,- (ötvenezer) Ft másodfokú perköltséget.

Köteles a felperes 160.000,- (egyszázhatvanezer) Ft feljegyzett fellebbezési illetéket megfizetni az állam javára az ítélet jogerőre emelkedését követő 60 napon belül a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételi számlájára történő teljesítéssel. Az illeték megfizetése során közleményként kell feltüntetni a jogerős bírósági határozatot hozó bíróság nevét és a határozat ügyszámát, valamint az illetékfizetésre kötelezett személy adóazonosító jelét, illetve adószámát.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

I.

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes 2018. június 29. napjától őrizetben, 2018. július 2. napjától fogvatartásban volt. 2018. július 2. – 2019. június 24. napja között az alperes település1 objektumában, majd 2019. június 24. – 2020. november 17. napja között település2 objektumában volt fogvatartott, majd település3ra került és onnan 2020. november 20. napján szabadult. Felperes a település1 objektum konyháján 30 napot (2019. májusában 17 napot, 2019. júniusában 13 napot), míg a település2 objektumban – több munkakörben – 174 napot, fogvatartása 872 napja alatt összesen 204 napot dolgozott.

[2] Felperes keresetet terjesztett elő az alperessel szemben személyiségi jogai megsértésének megállapítása iránt. A Székesfehérvári Törvényszék 2022. június 28. napján jogerőre emelkedett 26.P.20.133/2021/29. számú ítéletével megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes élethez, testi épséghez, egészséghez fűződő személyiségi jogát azáltal, hogy a település1 és a település2 objektumában nem biztosította száma a napi egy óra szabadlevegőn való tartózkodást, továbbá azáltal, hogy település1 munkáltatása során a munkáltatás szünetében a dohányzó elítéltekkel együtt kellett az udvaron várakoznia, mert elkülönítése nem volt megoldható.

[3] A felperes az alperes általi fogvatartása alatt több írásbeli kérelmet, panaszt terjesztett elő. 2018. szeptember 25-én a részére átutalt pénz eltűnése miatt, majd 2019. március 6-án evsz. körülményekkel kapcsolatban élt panasszal. település2n 2019. szeptember 4-én a munkavégzési körülmények megváltozása miatt, 2020. április 14-én a kondicionáló terem használatának korlátozottsága, 2020. augusztus 18-án skype útján történő kapcsolattartással összefüggésben, 2020. szeptember 17-én pedig az étel-miszerboltba való kijutás korlátozásával összefüggésben kért parancsnoki meghallgatást, illetve nyújtott be panaszt, melyek elintézésre az alperes részéről sor került.

II.

[4] A felperes keresetében 2.000.000,-Ft sérelemdíj megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Perköltségigényét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet – a továbbiakban IM rendelet

-3.§.a (2) bekezdése alapján, ÁFA nélkül terjesztette elő. Arra hivatkozott, hogy az előzményi perben a bíróság már jogerősen megállapította a személyiségi jogsértés tényét, e körben a kereseti tényállás és a jogalap ítélt dolog, azt az alperes nem vitathatja és önmagában a jogsértés ténye alapján jogosult sérelemdíjra. Csak a sérelemdíj összegét képező körülmények képezhetik vita tárgyát, az, hogy milyen súlyú volt a jogellenes magatartás, mennyiben felróható az alperesnek, s ismétlődő jellegű volt-e. Igényét a teljes fogvatartási időre (872 nap), a sérelemdíj kettős funkciójára, a jogsértés súlyára és annak ismétlődő jellegére figyelemmel jelölte meg a kereset szerinti összegben. A munkavégzéssel, illetve a tanórákkal érintett napokon nem tudott a napi egy óra szabadlevegőn tartózkodás jogával élni (13. sz. jkv. 2. oldal (6) bekezdés). Bár nem a fogvatartás teljes időszakában volt munkáltatott, de bizonyítottan ismétlődő jelleggel érte őt súlyos jogsértés, emiatt a sérelemdíj mértéke szempontjából nem indokolt - a kártalanításhoz hasonlóan - időegységre (órára, vagy napra) meghatározni a jogsértés tarifáját, így nem az releváns, hogy a teljes fogvatartotti időszakból hány napot dolgozott.

[5] A sérelem elhárítására az alperes panasz hiányában is köteles lett volna. Három alkalommal is dobott be levelet (panaszt) a parancsnoki ládába, de azokra választ nem kapott, minden elakadt már a nevelőtiszt szinten, illetve retorziót (rosszabb körülményeket, áthelyezést) helyeztek kilátásba. Az előzményi perben meghallgatott tanúk (személy1, személy2 és személy3) igazolták, hogy a panasz, mint jogorvoslat nem volt eredménnyel igénybe vehető.

[6] Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte (32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § és 4/A. § (1) bekezdés). Arra hivatkozott, hogy a tényállásában tisztázatlan keresetlevél visszautasításának van helye. A felperes keresete a jogsértés vonatkozásában nem azonos az előzményi perben előterjesztett keresettel. Utóbbi tárgya csak a munkáltatásával összefüggésben felmerült jogsértés megállapítása volt, míg a perbeli sérelemdíj igény a fogvatartás teljes időszakát felöleli. A felperes 2018. július 2-án került hozzá és 2020. november 17-én került el tőle. A település1 objektumban mindössze 30 napot, település2n 204 napot dolgozott, így a jogsértéssel érintett időszak legfeljebb 234 nap, sérelemdíj is ez után illetheti meg a felperest.

[7] A keresetben foglaltakkal szemben a sérelemdíj mértékének meghatározása során nem csupán a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:52. § (3) bekezdésében foglaltak vizsgálandók, hanem az eset valamennyi körülménye. A kereset még a Ptk. által kiemelt szempontokra sem tartalmaz tényállást. A sérelemdíj igény eltúlzott, bagatell jogsértéshez sérelemdíj szankció nem kapcsolható, különben a jogintézmény elveszíti jogvédelmi funkcióját. A felperes igényérvényesítési késedelméből is arra lehet következtetni, hogy az állított hátrányok nem okoztak a számára olyan súlyú sérelmet, hogy azonnali jogvédelmet kérjen. A jogsértés jelzésének elmaradása a felperes által állított körülmények okozta hátrányt relativizálja. A Ptk. 2:52. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Ptk. 6:525. §-a szerinti károsulti közrehatásnak minősül az, hogy a felperes a sérelmeivel összefüggésben a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Btv.) 10. § (1) bekezdése szerinti kérelmet, illetve a 21. §-nak megfelelő panaszt nem terjesztett elő, s nem tett eleget a fogvatartási munkáltatás során rá irányadó együttműködési és tájékoztatási kötelezettségnek. (Btv. 217. § (1) és (2) bekezdés). Fogvatartotti jelzés hiányában nem gondolhatta, hogy jogsértés áll fenn. A panasz intézménye nem csak a károk, sérelmek elhárítására szolgál, hanem célja a bizonyíthatóság biztosítása is. A felperesi perlekedés kifejezetten rosszhiszemű,

a rendeltetésszerű joggyakorlás elvébe ütköző, mert már az előzményi perben is érvényesíthette volna az igényét, illetve sérelmeire a felperes először - fogvatartása megszűnése után - közel 5 év elteltével, akkor hivatkozik, amikor a jogsérelem már nem orvosolható, legfeljebb megállapítható.

III.

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte az alperest a felperes javára 63.500,-Ft, elsőfokú perköltség az állam javára 120.000,-Ft feljegyzett illeték megfizetésére. Arra hivatkozott, hogy a felperes keresete nem hiányos, magyarázatot ad arra, hogy miért a teljes fogvatartotti időszakra állapítható meg a jogsértés. Az előzményi per jogerős ítélete alapján tényként állapítandó meg, hogy a felperest nemvagyoni sérelem érte. Annak nagysága vonatkozásában azonban egyetértett az alperes azon érvelésével, hogy kizárólag a felperes foglalkoztatásával érintett (ténylegesen) 204 nap (település1n 30 nap, település2n 174 nap) vonatkozásában vehető figyelembe a szabadlevegőn tartózkodás lehetőségének hiánya és a cigarettafüstmentes környezet biztosításának elmaradása.

[9] A felperes a Bvtv. 10. § (1) bekezdése szerinti kérelmet, panaszt nem nyújtott be, s nem tett eleget a Bvtv. 217. § (2) bekezdése szerinti kötelezettségének sem, noha az az általános együttműködési kötelezettségből fakadóan is terhelte volna. Egyetértett az alperessel abban, hogy a felperes mulasztása a Ptk. 6:525. §-a (1) bekezdése szerinti olyan károsulti közrehatás, melynek következményeit viselnie kell. Az is a károsulti közrehatás körében értékelendő, hogy a sérelemdíj iránti igényét a felperes külön perben érvényesítette. A közreható magatartás lehet olyan súlyú is, mely kiotlja a kártérítési kötelezettséget.

[10] Az alperes által csatolt iratokból - egyéb ügyekben előterjesztett felperesi kérelmekből és panaszokból - megállapítható, hogy a felperes tisztában volt jogorvoslati lehetőségeivel. A konfliktus jellegében és a felperes életkörülményeire való kihatásában a perbelihez hasonló esetben - korlátozástól (retorziótól) nem tartva - mintegy 6 alkalommal élt is jogaival. Több alkalommal osztályvezetői, illetve intézetparancsnoki meghallgatást kért, s panaszai elintézésére több ízben az egyetértésével került sor. Az előzményi perben meghallgatott három tanú - jelen per anyagává tett - vallomása nem igazolta, hogy a felperes a jogorvoslati jog gyakorlása esetén alappal tarthatott retorziótól. E három tanú egyrészt nem volt az alperessel szemben elfogulatlannak tekinthető, másrészt nyilatkozataikból nem volt megállapítható, hogy a felperes írásban is megkísérelt kérelmet, panaszt benyújtani, s ebben a nevelőtiszt (vagy más alperes részéről eljáró személy) akadályozta volna őt. személy1 vallomása csak szóbeli jelzéseket igazolt, hátrány kilátásba helyezését nem állította. személy2 is csupán a jogsértés szóbeli közlését támasztotta alá. személy3 pedig nem tudott nyilatkozni a felperes panaszaira, kérelmeire. Nem is életszerű a retorzióval fenyegetettség, mert nem olyan súlyú jogsértést kifogásolt a felperest, melyből alappal lehetne retorzió alkalmazására következtetni. A felperes által állított hátrány (a lakóhelytől távolieső másik büntetés-végrehajtási intézetbe történő áthelyezés) nem nevelőtiszti, hanem parancsnoki hatáskörbe tartozik. Mindebből arra következtetett, hogy a felperes hátrány elszenvedése nélkül kérhette volna a kifogásolt körülmények orvoslását. Ennek elmulasztása azt eredményezi, hogy - a Ptk. 6:525. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel - az alperes a felperes sérelmeiből eredő kárt nem köteles megtéríteni.

IV.

[11] Felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet keresete szerinti megváltoztatását és az alperes perköltségben marasztalását kérte. Arra hivatkozott, hogy az általa igényelt sérelemdíj akkor is megfelel a jogsértés súlyának, ha a jogsértés csak 200 napig állt fenn, de az elsőfokú ítélet tényállása iratellenes, mert a jogsértéssel érintett napok száma nem 204, hanem - az alperes által is elismerten – 234 nap volt. A konkrét eset nem vonható azon személyiségi jogsértések körébe, ahol a felróhatóságtól független szankció alkalmazása mellett ne lenne indokolt a sérelemdíj alkalmazása, hiszen a jogsértés a felperes testi, lelki egészségét veszélyeztető, károsító magatartás volt. A panaszról a fogvatartott másolatot nem kap. A jogsértés (visszatérő jellegű) szóban történt jelzése tanúk útján bizonyítást nyert, mégis a Ptk. 625. § (1) bekezdése szerinti kárelhárítás-kárenyhítés elmulasztását állapította meg az elsőfokú bíróság a terhére. Tévesen értékelte az elsőfokú bíróság a közrehatását olyan súlyúnak, mely kizárja az alperes marasztalását, emiatt elmaradt a Ptk. 2:52. § (3) bekezdése szerinti körülmények értékelése. A perbeli esetben nem olyan jelentéktelen sérelemről van szó, mellyel összefüggésben a sérelemdíj alkalmazása mellőzhető.

[12] Érdemi indokolás nélkül minősítette elfogultnak, s mellőzte vallomása figyelembevételét az elsőfokú bíróság az előzményi perben meghallgatott három tanúnak. A tanúk alátámasztották azon személyes előadását, hogy a jogorvoslati jog gyakorlása joghátránnyal volt fenyegetett. Tévesen vette figyelembe az elsőfokú bíróság (a perfelvétel, illetve a tárgyalás során külön nem is ismertetett) felperesi panaszbejelentéseket is.

[13] Elmulasztotta értékelni az elsőfokú bíróság, hogy a kimentés csak a jogsértések azon körére értelmezhető, melyekről nincs hivatalos tudomása az alperesnek. Mivel a fogvatartott napirendjét a BV intézet állapítja meg, irányítja és felügyeli, abszolút hatalmi (alá-fölérendeltségi) pozícióban van, így a jelentési kötelezettség alá is eső rendszerszintű jogsértésről (a mindennapos jogsértő gyakorlatról) az alperesnek hivatalos tudomása kellett, hogy legyen, s e hatalmi pozíciónak megfelelő felelősségi szabályok vonatkoznak rá. Nem neki kellett 234 kérelmet, panaszt írnia a sétáltatás hiánya, illetve amiatt, hogy a munkaközi szünetekben nem volt biztosított a dohányfüstmentes környezet. Panasz hiányában is elvárható volt a jogsértés alperes általi megszüntetése, s saját felróható magatartására előnyök szerzése érdekében nem hivatkozhat. Az irányító és ellenőrző pozícióban lévő alperest az általa is ismert jogsértő magatartás jogkövetkezménye alól nem mentheti fel (főleg nem teljes mértékben) az, hogy a sérelmet szenvedett csak szóban terjeszt elő panaszt, vagy a retorziótól tartva nem él panasszal.

[14] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 370. § (3) bekezdése alapján az ítéltábla által nyújtott tájékoztatást követően a felperes kérte az elsőfokú bíróság által az utólagos bizonyítás (Pp. 220. §) feltételeinek hiánya ellenére értékelt bizonyíték (az alperes által 16. sorszám alatt csatolt felperesi kérelmek és panaszok) figyelmen kívül hagyását. Miután az ítéltábla tájékoztatta a feleket, hogy a Ptk. 2:52. § (2) bekezdésével összefüggésben az elsőfokú bíróság anyagi pervezetését hiányosnak tartja, a felperes kérte az anyagi pervezetési hiányosság figyelembevételét. A Pp. 369. § (4) bekezdése b) pontja és a Pp. 237. § (3) bekezdés a) pontja szerinti anyagi pervezetést követően a jogsértő személyére irányadó felelősségi rendszer kapcsán arra hivatkozott, hogy az alperes mulasztásait a közhatalom gyakorlása során követte el, ez azonban nem mentesíti az alól, hogy – a deliktuális felelősségi rendszer szabályaiból következően – a kimentés körében

felróhatósága hiányát (Ptk. 6:519. §) ő köteles bizonyítani és ennek nem tudott eleget tenni. Sérelemdíj igénye külön perben történő érvényesítését kizáró, korlátozó jogszabályi rendelkezés nincs.

[15] Alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben (IM rendelet 3.§ (2) bekezdés) marasztalását kérte. Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú ítélet nem iratellenes, mert az A/4. alatt csatolt nyilvántartás szerint a felperes 204 napot dolgozott. A felperes figyelmen kívül hagyta azt is, hogy a dohányzók és nem dohányzók munkaszüneti elkülönítésének elmaradása csak a település1 fogvatartás időszakát (30 napot) érintett. A Ptk. 2:52. § (3) bekezdése nem taxáció. A felperes nyilván amiatt nem utalt életvitelében, életminőségében a jogsértéssel összefüggésben bekövetkezett negatív változásra, mert ilyet maga sem tapasztalt. Az elsőfokú bíróság nem elfogultnak minősítette a tanúkat, csupán arra utalt, hogy az alperessel szemben nem tekinthetők elfogulatlanak, vallomásukat azonban bizonyítékként figyelembe vette és értékelte. A tanúk vallomása – noha a jogorvoslat módjáról a házirendben ők is tájékoztatást kaptak – arra utal, hogy nem az előírt alakszerűség mellett gyakorolták a jogaikat. Sem a panaszt, sem más fórumrendszert nem vettek igénybe.

[16] Az anyagi pervezetést követően rámutatott, hogy a felperes változatlanul nem jelölte meg a konkrét jogalapi rendelkezést. A fellebbezésben foglaltakkal szemben nem volt hivatalos tudomása a per tárgyát képező mulasztásokról. A BV szerv és a fogvatartott viszonya mellérendelti, együttműködésen alapuló. A település2 objektumban 26 területen folyt különféle fogvatartotti munkáltatás, hasonló per nem indult, így nem állítható, hogy kétséget kizáróan tudott volna az azokkal összefüggő körülményekről, s ezen egyetlen per alapján nem beszélhetünk rendszerszintű jogsértésről. A felperes érvelésével szemben a felróhatóságtól független szankciók alkalmazása mellett is elutasítható a sérelemdíj iránti kereset, ha a sérelmet szenvedett felet nem érte olyan nemvagyoni sérelem, mely sérelemdíj megítélésére adhatna alapot. A konkrét esetben jelentős idő telt el addig, amíg fellépett a felperes vele szemben, így a kereset elutasítása nem jogsértő, különös figyelemmel arra, hogy már a megállapítási perben is előterjeszthette volna az igényét.

V.

[17] Az ítéltábla mellőzi az elsőfokú ítélet tényállásából a felperes által előterjesztett kérelmek és panaszok ismertetésére vonatkozó részt. (Elsőfokú ítélet [5] bekezdés)

[18] Az ítéltábla az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást kiegészíti azzal, hogy a felperes fogvatartása során nem terjesztett elő írásban panaszt a munkahelyi szünetekben a dohányzóktól való elkülönítés hiánya, illetve a munkanapokon a szabadlevegőn tartózkodás biztosításának hiánya miatt, továbbá azzal, hogy a felperes a település2n történő fogvatartása során az oktatásban töltött 14 napot (11. sorszám alatt csatolt kimutatás), a település1 fogvatartásból 30 nap, a település2 fogvatartásból 174 nap volt munkával töltött, így a jogsértéssel érintett napok száma összesen 218.

VI.

[19] A felperes fellebbezése nem alapos.

[20] Mindenekelőtt arra mutat rá az ítéltábla, hogy a felperes fellebbezésében is sérelmezett eljárási cselekmény kapcsán a 16. sorszám alatt előterjesztett alperesi irat mellékleteinek figyelmen kívül hagyására és emiatt az elsőfokú ítéleti tényállás [5] bekezdésében foglaltak mellőzésére Pp. 220. § (7) bekezdése alapján, az utólagos bizonyítás törvényi feltételei hiánya miatt került sor. A tényállás kiegészítését pedig az tette szükségessé, hogy bár a felperes keresete alapjaként a teljes fogvatartás időszakát megjelölte, de az előzményi perben a személyiségi jogsértést megállapító jogerős ítéletre alapítottan terjesztette elő sérelemdíj igényét. Az előzményi per jogerős ítélete pedig (a napok számának megjelölése nélkül) a munkavégzéssel, illetve az oktatással (tanfolyam) érintett napok vonatkozásában állapította meg a felperes személyiségi jogainak megsértését. (Előzményi per jogerős ítélete [5] bekezdés) Emiatt szükséges volt az oktatásban töltött napok számának feltűntetése is.

[21] A fentiek szerint helyesbített és kiegészített tényállás alapján az állapítható meg, hogy az elsőfokú bíróság helyesen következtetett arra, hogy az előzményi perben jogerősen megállapított (így jelen perben már nem vitatható és vizsgálható) személyiségi jogsértés jogkövetkezményeként a sérelemdíj alkalmazásának törvényi feltételei nem állnak fenn. Az ítéltábla azonban az elsőfokú ítélet jogi érvelését nem osztotta mindenben, ezért az eltérésekre, valamint a fellebbezésben és a fellebbezési ellenkérelemben foglaltakra tekintettel az alábbiakra mutat rá.

VII.

[22] Az előzményi perben jogerősen megállapításra került, hogy az alperes megsértette a felperes egészséghez való jogát, s ehhez a Pp. 360. § (1) bekezdése folytán anyagi jogerős hatás kapcsolódott. A jogsértéssel érintett időtartam a 11. sorszám alatt csatolt és a felperes által sem vitatott kimutatásból (13. sz. jkv. 1. oldal) megállapíthatóan 218 nap volt. Ezen időtartamban az alperes nem biztosította a felperes napi legalább egy óra szabadlevegőn tartózkodáshoz való jogát (Bvtv. 122. § ea) pont), illetve a település1 fogvatartás 30 munkanapja során a dohányzási munkaszünetek alatt nem került sor a felperes dohányzóktól történő megfelelő elkülönítésére.

[23] A keresetlevél érdemi részében fel kell tüntetni az érvényesíteni kívánt jogot a jogalap megjelölése útján (Pp. 170. § (2) bekezdés b) pont; Pp. 7. § (1) bekezdés 8. pont). A Ptk. 2:52. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel nem elegendő csak arra hivatkozni, hogy a fél sérelemdíjat érvényesít, azt is meg kell jelölnie, hogy a jogsértésre mely felelősségi rendszer irányadó. A sérelemdíjra irányuló kereset elbírálása során ugyanis az is vizsgálandó, hogy e felelősségi rendszer alapján a jogsértő felelősségének megállapításához vagy mentesüléséhez szükséges feltételek fennállnak-e. A jogalap megjelölése történhet a konkrét anyagi jogi jogszabályhely vagy a jogszabályi rendelkezés (az anyagi jogi jogszabály normatív tartalmát pontosan kifejező „jogcím”) megjelölésével (lásd: Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez Pp. 7. § (1) bekezdéséhez fűzött magyarázatát, szerkesztette Wopera Zsuzsa). A felperes az ítéltábla anyagi pervezetését követően Pf.7. sorszám alatti beadványában előadta, hogy az alperes a közhatalom gyakorlása

során okozott nemvagyonai sérelmet neki, s ezzel – az alperes érvelésével szemben - a jogalapot megjelölte.

[24] A per tárgyát képező sérelemdíj mértékének megállapítása során – a szankció természetéből fakadóan - nincs helye kármegosztásnak, a személyiségi jogaiban sértett esetleges közrehatása a sérelemdíj mértéke körében nyer értékelést. (BH 2021.49.) Emellett – az elsőfokú ítéletben foglaltakkal szemben, ha lenne is helye kármegosztásnak, önmagában az sem vezethet a kereset teljes elutasításához, nem lehet az eredménye a sikeres kimentéssel azonos. Az elsőfokú ítélet [15] bekezdésében foglaltakkal szemben az, hogy a felperes a jogsértés megállapítását követően külön perben érvényesítette sérelemdíj igényét, nem értékelhető sem károsulti közrehatásként, sem a konkrét esetben a sérelemdíj érvényesítését kizáró vagy a mértékét csökkentő körülményként. A felperest a perindítás joga az előzményi pert követően minden további nélkül megillette. Annak sem volt jelentősége, hogy a felperes az igényérvényesítéssel kivárt. A személyiségi jogsértés valamennyi szankciója az elévülési időn belül érvényesíthető. (Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a felróhatóságtól független szankciók vonatkozásában; Ptk. 2:52. § (2) bekezdése utaló rendelkezése folytán alkalmazandó Ptk. 6:533. § és 6:22. § (1) és (2) bekezdése a sérelemdíj vonatkozásában). Az alperes és az elsőfokú bíróság érvelésével szemben a panaszjog gyakorlásának elmulasztása kárigény vagy sérelemdíj érvényesítése esetén nem károsulti közrehatásként értékelendő, hanem a kár vagy a nemvagyonai sérelem elhárítására alkalmas jogorvoslat igénybevétele az igényérvényesítés speciális anyagi jogi előfeltétele, melynek fennálltát a felperes tartozott igazolni. (BH 2018.141)

[25] A felperes és az alperes között a fogvatartás időszakára közigazgatási jellegű (és lényegét tekintve alá-fölrendeltségen alapuló) jogviszony jött létre (Bvtv. 7. § (1) bekezdés). A felperes által jelzett sérelmet az alperes nem vitásan a közhatalom gyakorlásának elmulasztásával okozta. Az alperesnek olyan rendszert kellett volna kialakítania, hogy a munkaközi szünetekben a dohányzó és nem dohányzó elítéltek megfelelően elkülönítésre kerüljenek, illetve a dolgozó, vagy oktatásban részesülő fogvatartottak is élhessenek a szabadlevegőn tartózkodás jogával. Az ennek elmulasztásán alapuló sérelemdíj igény érvényesítésének azonban – a felperes által állított (nem igazoltan rendszerszintű) jogsértés esetén is - a Ptk. 6:548. §-a szerinti további (speciális) anyagi jogi feltétele az, hogy a kár (nemvagyonai sérelem) rendes jogorvoslattal, továbbá közigazgatási perben nem volt elhárítható. Sérelemdíj igény érvényesítése esetén tehát egyszerre kell teljesülnie a Ptk. 2:52. §-a szerinti – a sérelemdíj alkalmazásához szükséges – feltételeknek és az adott jogviszonyra irányadó speciális felelősségi alakzat feltételének, a nemvagyonai sérelem elhárítására alkalmas jogorvoslat igénybevételeének.

[26] A konkrét esetben - a jogviszony jellegére figyelemmel - a közigazgatási per nem volt igénybe vehető jogorvoslat. A büntetésvégrehajtási jogviszonyban a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőség kimerítésének a Bvtv. 21. § (1) bekezdése szerinti „büntetés-végrehajtási panaszként” is ismert, írásban előterjesztendő panasz minősül. A panasz kapcsán az alakszerűségi előírás oka az, hogy csak megalapozott és valódi érdeksérelem jelentő ügyek kapcsán induljon meg az esetleges jogorvoslati eljárás, másrészt a leírt adatok, tények a későbbiek során akár ügydöntő szerepet kaphatnak (Lásd erre vonatkozóan Nagykommentár a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCLX. törvényhez Bvt. 10. és 21. §-ához fűzött magyarázatát). Az, hogy a panaszról a fogvatartott nem (és milyen okból nem) kap másolatot, nem e perre tartozó kérdés.

[27] A panaszjog gyakorlásának hiánya nem feltétel nélkül, hanem csak akkor és annyiban zárja ki a kártérítési vagy sérelemdíj iránti igény érvényesítését, ha (objektíve) alkalmas a kár, illetve a nemvagyoni sérelem elhárítására, illetve további feltételként a károsultat (sérelmet szenvedettet) a panasz igénybevételének elmaradása kapcsán mulasztás terheli. Mulasztás akkor állapítható meg a fogvatartott terhére, ha amellet, hogy a panasz gyakorlásának lehetősége objektíve adott (annak gyakorlásában nem akadályozott), a jog gyakorlása a fogvatartottól (szubjektíve) is elvárható. Ez akkor áll fenn, ha tud a jogsértésről, a jogorvoslati lehetőségről és a sérelem jellege is olyan, hogy abból fel kell ismernie, hogy aktivitási kötelezettség terheli. Ha a fogvatartott mindezek ellenére nem él a panasz jogával, úgy - annyiban, amennyiben panasz esetén az őt ért kár (nemvagyoni sérelem) elhárítható lett volna – igénye nem lehet alapos.

[28] A konkrét esetben a felperes tisztában volt a panasz (mint jogintézmény) mibenlétével. Fogvatartása során – általános jelleggel és a perbeli sérelmekre is érve - a panasz gyakorlásának lehetősége objektíve is adott volt. A felperes a panaszjog gyakorlása kapcsán egymásnak is ellentmondó nyilatkozatokat tett. Hol tagadta (retorzióra hivatkozással), hogy panasszal élt volna, hol maga hivatkozott arra, hogy a perbeli sérelmekkel összefüggésben három alkalommal is panaszt dobott be a parancsnoki ládába (13. sz. jkv. 2. oldal (9) bekezdés). Állította, hogy mind település¹, mind település² fogvatartása alatt élt beadvánnyal (P.20.133/2021/11. sz. jkv. 4. oldal utolsó bekezdés, 5. oldal (1) és (2) bekezdés). A panaszjog alakszerű gyakorlására vonatkozó felperesi állítást azonban sem a jelen, sem az előzményi per adatai nem támasztották alá. Az elsőfokú bíróság azon megállapítását ugyan valóban nem támasztják alá az iratok, hogy az előzményi perben (más eljáró bíró által) meghallgatott tanúk ne lennének az alperessel szemben elfogulatlan nyilatkozóknak tekinthetők, de ennek nincs jelentősége, mert e három tanú vallomásának a Pp. 279. § (1) bekezdésének megfelelő értékelésével állapította meg azt az elsőfokú bíróság, hogy a panaszjog felperes által írásban történő gyakorlását a vallomások nem támasztották alá. A szubjektív elvárhatóságot kizáró (a panasz igénybevételét ellehetetlenítő) retorzió kilátásba helyezését sem támasztotta alá e tanúk vallomása, annak ellentmond az a felperesi állítás is, hogy a perbeli sérelmei miatt háromszor panasszal élt írásban. Ha pedig a panasz alakszerű és többszöri eredménytelen gyakorlása megfelel a valóságnak, úgy az állított rendszerszerű probléma fennállta esetén életszerűtlen, hogy nem él a felperes a jogérvényesítés Bvtv. 10. § (5) bekezdése szerinti egyéb fórumaival és eszközeivel (ügyész általi meghallgatás iránti kérelem; alapvető jogok biztosához történő közvetlen fordulás; nemzetközi jogvédő szervezethez címzett kérelem, panasz).

[29] Mivel nem bizonyított az, hogy a felperes élt volna az objektíve gyakorolható és a tőle szubjektíve is elvárható alakszerű panasszal, emiatt következő lépésként azt kellett vizsgálni, hogy a panasz az általa állított nemvagyoni sérelem elhárítására mennyiben lett volna alkalmas. Az ítéltábla álláspontja szerint amennyiben a felperes panasszal élt volna, úgy az ügy jellege a soron kívüli elintézését tette volna indokolttá (Bvtv. 21. § (5) bekezdés). A felperest ért (a 11. sorszám alatti kimutatás szerint nem folyamatos, csupán ismétlődő) sérelem a panasz 1-2 napon belül elvárható gyakorlásával a töredékére (néhány napra) lett volna visszaszorítható. Erre figyelemmel - a panasz előterjesztésének hiánya miatt - a sérelmezett körülmény elhárításához szükséges idő eltelte után bekövetkező hátrányok nem vehetők figyelembe, csak az addig felmerülő néhány napos korlátozás, ami a sérelemdíj alkalmazását nem alapozza meg.

[30] A felperes érvelésével szemben a sérelemdíj szükségképpen, de nem egyetlen feltétele a személyiségi jogsértés megvalósulása. A Ptk. 2:52. § (2) bekezdése a „jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges” fordulata nem jelenti azt, hogy a személyiségi jogsértés felróhatóságtól független szankciói mellett ne utasíthatná el a bíróság a sérelemdíj iránti keresetet, ha a sérelmet szenvedett felet nem érte olyan nemvagyoni sérelem, amely – a sérelemdíj funkcióira is figyelemmel – arra alapot adna. (BH2016.241) A sérelemdíj megítéléséhez szükséges az is, hogy a személyiségi jogában megsértett fél oldalán objektív, külső szemlélet alapján nemvagyoni hátrány bekövetkezése legyen bizonyított vagy köztudomású tényként (Pp.266.§ (2) bekezdés) megállapítható (Kúria Pfv.20.801/2021/5.; Kúria Pfv.20.976/2023/6.). A panaszjog gyakorlásával el nem hárítható (legfeljebb néhány napi) sérelem nem alapoz meg a felróhatóságtól független szankció alkalmazása mellett sérelemdíj igényt. A konkrét esetben nem igazolt, hogy a felperes egészsége a panasszal el nem hárítható körülményekkel összefüggésben (illetve az általa állított valamennyi hátrány figyelembevételével) károsodott volna. Maga a felperes sem jelölt meg a jogsértésnek rá gyakorolt hatására vonatkozó hasonló vagy jelentősebb következményt, semmilyen konkrét hátrányra nem mutatott rá. A panaszjog gyakorlásával el nem hárítható (néhány napi) jogsértéssel összefüggésben a köztudomás alapján sem állapítható meg a felperes javára olyan szintű nemvagyoni sérelem, mely a jogsértés megállapítása mellett – a sérelemdíj funkcióira is figyelemmel – sérelemdíj alkalmazását indokolná (BH 2016.241. 12. pont; Kúria Pfv.20.954/2022/4.).

[31] Itt értékelendő az is, hogy a panasz – mint jogorvoslati eszköz – igénybevételének elmaradása nem csupán azzal jár, hogy (anyagi jogi feltételként) kizárja a rendes jogorvoslattal elhárítható sérelem miatti igényérvényesítést, s megnehezíti a bizonyítást, de azzal is, hogy a személyiségi jogsértést – annak megvalósulása esetén is – relativizálja, azt a súlyától megfoszthatja. Amennyiben ugyanis a fogvatartott szó nélkül hagy valamely hiányosságot, a rendelkezésére álló jogorvoslati eszközöket előírászerűen nem veszi igénybe, úgy az sem életszerű, hogy az utóbb sérelmezett körülményt valóban nemvagyoni kártérítésre alapot adó hátránnyként élte meg (Győri Ítéltábla Pf.I.20.019/2019/12-I.; Debreceni Ítéltábla pf.I.20.137/2021/6.).

[32] A fentiekre tekintettel az ítéltábla a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet – az indokolás fenti kiegészítése és helyesbítése mellett – helybenhagyta.

[33] Az eredménytelenül fellebbező felperes a Pp. 83. § (5) bekezdése alapján a másodfokú eljárással kapcsolatos költségeit maga viseli, egyúttal a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles az alperes másodfokú költségeinek megtérítésére, mely az alperest képviselő jogtanácsos munkadíjából áll, amit az ítéltábla a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése a) pontja és 3. § (5) bekezdése alapján határozott meg a rendelkező részben foglaltak szerint. A feljegyzett fellebbezési illeték megfizetésére a Pp. 102. § (1) bekezdése alapján a pervesztes felperes köteles.

Győr, 2024. május 2.

Dr. Szalay Róbert sk.

Dr. Mészáros Zsolt sk.

Dr. Kovács Zsolt sk.

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró